

PRINS BERNHARD
CULTUURFONDS

De kunst van het geven

Prins Bernhard Cultuurfonds Prijs 2018

26 november 2018, Muziekgebouw aan 't IJ

Uitgesproken door Adriana Esmeijer, directeur Prins Bernhard Cultuurfonds

---

Laudatio voor Reinbert de Leeuw

Meneer De Leeuw, twee inbouwkasten in de gang van uw huis herbergen de tastbare bekroningen van uw betekenis als pianist, dirigent en componist. Achter deuren van glas-in-lood liggen onder meer gouden platen, Edisons, een koninklijke onderscheiding en, sinds kort, de Zilveren Medaille van de stad Amsterdam. Wat zijn we trots en verguld dat we daar vandaag onze oeuverprijs aan kunnen toevoegen. U bent voor ons de gedroomde laureaat, meneer De Leeuw.

Want als we de muziekgeschiedenis zien als een rivier, dan heeft u er stenen in verlegd, waardoor het water anders is gaan stromen. Als strijder voor de kunsten heeft u zaken in beweging gezet, niet alleen op artistiek maar ook op maatschappelijk niveau. De Actie Notenkraaker aan het eind van de jaren zestig die heeft geleid tot erkenning van eigentijdse klassieke muziek. De oprichting van het Schönberg Ensemble, waardoor de ensemblecultuur kon ontluiken. De stichting van het Fonds voor de Scheppende Toonkunst, waarmee ondersteuning van componisten veilig werd gesteld. En, last but not least, de ontsluiting van het werk van eigenzinnige componisten als Erik Satie, Mauricio Kagel, Galina Oestvolskaja en György Ligeti.

Zij zijn de durfallen, de vrije geesten. Componisten die grenzen opzochten en nieuwe wegen bewandelden. Als pleitbezorger van de hedendaagse klassieke muziek, als dirigent en pianist, heeft u hun een internationaal podium gegeven.

En hoe! Het is een proces van volledige overgave en bezieling. Van toegewijde studie en analyse. Van elke noot onder een loep leggen. Wat is de bedoeling van de componist? Daar, meneer De Leeuw, probeert u zo dicht mogelijk bij te komen. Want waar het volgens u om gaat is het vertellen van een verhaal, een narratief verbonden door noten. En daartoe moet een stuk worden ontrafeld, dient u zich door de vraagtekens heen te worstelen.

Het liefst bewandelt u die weg door intensief overleg met de componist zelf. Zoals u al meer dan vijftig jaar doet met Louis Andriessen, van wie u alle grote werken in première bracht. Dialoog en vertrouwen zijn daarbij de grondstoffen. György Kurtág omschreef zijn verbintenis met u als volgt: "Ik heb een aanverwante geest aangetroffen, een componist en dirigent die alles begreep wat ik wilde, en als toegift: ook de middelen meesterlijk beheerst, om ze tot klinken te brengen."

PRINS BERNHARD
CULTUURFONDS

De kunst van het geven

Meneer De Leeuw, overweldigd door de kracht van de notentaal van anderen, legde u voor lange tijd het componeren naast u neer. Ondanks het gevoel van euforie dat zelf scheppen, zelf vertellen, teweegbrengt. U herinnert zich nog het moment dat u uw eerste stuk schreef. Het was op de lagere school, een treurmars in b-mineur, in de geest van Chopin. “Kinderachtige onzin” was het volgens u, maar die sensatie, van noten op papier zetten, die bent u nooit vergeten. En die hervond u vele jaren later weer, door het componeren van het aangrijpende *Der nächtliche Wanderer*.

Waarom raakt een stuk je? Het is de vraag die u bezighoudt. Het is de magie van muziek, van kippenvel krijgen, het onmogelijke zegbaar maken, je laten meeslepen door één enkele noot, zoals de d in Via Crucis van Franz Liszt, het stuk dat een leven lang met u verweven is en waar u altijd zo liefdevol over spreekt. De d die maar uitblijft en uitblijft en doet hunkeren. En als hij daar dan is, volgen ontlading en ontroering. Een onvergetelijke ervaring.

Naar die ervaring bent u aldoor op zoek, gestuurd door een haast onbedwingbare werkdrijf. U bent nooit klaar, meneer De Leeuw. U ademt muziek in; u ademt het uit. Zelfs nu, in de nazomer van uw leven, blijft u zichzelf uitdagen. Na een leven gewijd aan eigentijdse muziek, waagde u zich ruim twee jaar geleden aan de Matthäus Passion. En u liet het meesterwerk van Bach [uit de achttiende eeuw] klinken zoals het nog nooit geklonken had.

Leermeester, toonmeester, grootmeester; u bent het allemaal. En in die hoedanigheden heeft u vele harten betoverd, gestreeld en beroerd. In elke keuze die u maakt, toont u een ongekende virtuositeit, een onnavolgbare vasthoudendheid en een bewonderenswaardige moed. Alstublieft, meneer De Leeuw, blijf ons daarmee overdonderen.

Zo dadelijk ontvangt u onze lauwerketting. En als u die morgen thuis in een van uw prijzenkasten neerlegt, denk dan nog eens aan vandaag, aan ons welgemeend eerbetoon aan u, omdat úw muziek de wereld mooier heeft gemaakt. Dank u wel.